ԿԱՐԾԻՔ

ՔԻՐՔՈՐ ՀԱՐՈՒԹՅԱՆ ՎԱՀԵԻ ՈՒԶՈՒՆՅԱՆԻ «ՀԻՆ ԿՏԱԿԱՐԱՆԻ ՄԱՐԳԱՐԷԱԿԱՆ ՄԷՋԲԵՐՈՒՄՆԵՐԸ ՆՈՐ ԿՏԱԿԱՐԱՆԻ ՀԱՄԱՏԵՔՍՏԻՆ ՄԷՋ (ՊԱՏՄԱԳԻՏԱԿԱՆ, ԲՆԱԳՐԱԳԻՏԱԿԱՆ ԵՎ ՄԵԿՆՈՂԱԿԱՆ ԱՐԴԻ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹԻՒՆ)» Թ.00.05-ԿՐՈՆԻ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ (ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ) ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅԱՄԲ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԹԵԿՆԱԾՈՒԻ ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆԻ ՀԱՅՑՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

<u>**Քիրքոր Հարության Վահեի Ուզունյանի**</u>

(ազգանուն,անուն,հայրա
նուն)

«ՀԻՆ ԿՏԱԿԱՐԱՆԻ ՄԱՐԳԱՐԷԱԿԱՆ ՄԷՋԲԵՐՈՒՄՆԵՐԸ ՆՈՐ ԿՏԱԿԱՐԱՆԻ ՀԱՄԱՏԵՔՍՏԻՆ ՄԷՋ (ՊԱՏՄԱԳԻՏԱԿԱՆ, ԲՆԱԳՐԱԳԻՏԱԿԱՆ ԵՎ ՄԵԿՆՈՂԱԿԱՆ ԱՐԴԻ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹԻՒՆ)

(թեմայի անվանումը)

վերտառությամբ թեկնածուական ատենախոսության վերաբերյալ

1. Աշխատանքի արդիականության հիմնավորումը և գրականության վերլուծությունը

Քիրքոր Հարության Վահեի Ուզունյանի «Հին Կտակարանի մարգարէական մէջբերումները Նոր Կտակարանի համատեքստին մէջ (պատմագիտական, բնագրագիտական և մեկնողական արդի վերլուծություն) վերտառությամբ սույն թեկնածուական ատենախոսությունը Նոր Կտակարանի հետազոտության շրջանակներում Հինկտակարանյան մեջբերումների համապարփակ ուսումնասիրություն է: Հրապարակային պաշտպանության ներկայացված սույն ատենախոսությունն ունի պատմագիտական, բնագրագիտական և աստվածաբանական արդիական նշանակություն: Այն կոչված է ձեռագրերի, թեմայի վերաբերյալ ուսումնասիրությունների, բնագրային, փաստական տվյալների, պատմագիտական և լեզվաբանական հետազոտությունների շրջագծում ներկայացնելու Հինկտակարանյան մարգարեությունները Նոր Կտակարանի ուսումնասիրման ծիրից՝ հիմք ընդունելով արդի մեթոդաբանությունն ու քննադատական վերլուծությունը, մեկնաբանական նոր եղանակները, այսօրվա գիտական միջավայրին համապատասխան նոր գործիքակազմ.

թվային շտեմարանների գործածումն ու արհեստական բանականության ներգրավումը նպատակ ունեն առավելապես ընդգծելու հետազոտության արդիականությունն ու կարևորությունը: Այսպիսով՝ տարատեսակ հարցերի պատմական զարգացման դիտարկումներն ու քննարկումները՝ ժամանակակից տեխնոլոգիական լուծումների զուգորդմամբ, արդիական են և պահանջում են այսօրեական գիտական չափորոշիչներին համահունչ լուծումներ ու համակողմանի վերլուծություններ: Այս առումով թեման արդիական է, ներառում է կարևոր հարցերի դիտարկումներ և նոր առաջադրումներ ու մոտեցումներ թելադրում: Ներածության մեջ ատենախոսության հեղինակն իրավացիորեն առանձնակի շեշտադրում է հետազոտության առանցքային կարևորությունը՝ ապահովել Աստվածաշնչի պատմական և աստվածաբանական շարունակականությունը:

Հետազոտության քննարկած և հիմնավորած տեսակետները, միանգամայն սեփական վերլուծությունները նոր մոտեցումներ են բովանդակում Հին Կտակարանում մարգարեությունների և Նոր Կտակարանում նրանց գործունեության, ինչպես նաև մեկնողական գրականության և աստվածաբանական ուսումնասիրությունների վերլուծական աշխատանքների համատեքստում: Առնչակից հիմնախնդիրների լուսաբանումը ևս զուգորդվել է սկզբնաղբյուրների գործածմամբ, ինչպես նաև հետազոտողների բազմակողմանի վերլուծական հետազոտությունների քննմամբ: Այսպես՝ աշխատանքի շարադրման համար օգտագործվել են սկզբնաղբյուրներ և նպատակային ուսումնասիրություններ:

2. Ատենախոսության կառուցվածքը: Ներածության մեջ պատշաճորեն և գիտական ձևակերպումներով հիմնավորված են թեմայի արդիականությունն ու կարևորությունը, նորույթը, նպատակն ու խնդիրները, մեթոդաբանական հիմքերը, գիտագործնական նշանակությունը, սկզբնաղբյուրների և գրականության տեսությունը, ինչպես նաև աշխատանքի կառուցվածքը, որոնք հստակորեն ներկայացնում են ամբողջ ուսումնասիրությունը: Ատենախոսության կառուցվածքն արտացոլում է հետազոտության գլխավոր նպատակի համապարփակ ընդգրկումը: Համապատասխանաբար օգտագործվել են թեմայի վերաբերյալ և առնչակից ուսումնասիրությունները՝ համապատասխան նյութի դասակարգման և համեմատական եղանակով:

Ատենախոսության հեղինակն ուսումնասիրությունը բաժանել է երեք գլխի, որոնցում համակողմանիորեն ամփոփել է Հինկտակարանյան մարգարեությունները Նոր Կտակարանի ուսումնասիրման շրջագծում՝ ըստ էության ներկայացնելով մարգարեական առանցքային մեջբերումները: Սույնով ընդգծվում է ատենախոսության առավել գործնական նշանակությունը, որը հնարավորություն է ընձեռում ուրվագծել ոչ միայն մարգարեությունների ուսումնասիրման համապատկերը գիտահետազոտական աշխատանքների մեկտեղման ու հետազոտման դիտակետից, այլև

պատմամշակութային, բովանդակային, մեթոդաբանական առանձնահատկությունները:

Ուսումնասիրության առաջին գլուխը՝ վերնագրված **«Մարգարեությունների պատմական վավերականության կարևորությունը»**, տալիս է պատմաաղբյուրագիտական և մեկնությունների մեթոդաբանական վերլուծություն: Սույն գլխում փոխկապակցված և տրամաբանական հաջորդականությամբ, ինչպես նաև կուռ մեկտեղվածությամբ ներկայացված են մարգարեությունների պատմական վավերականության կարևորությունն ու հիմնախնդիրները: Յուրաքանչյուր հարցի քննարկման շրջանակներում համապատասխանաբար բերվել են հիմնավորումներ և Սուրբգրային վկայություններ: Հարցադրումների պատասխաններն ու հիմնավորումները, արդիական վերլուծությունները պատմական համատեքստի շրջանակներում և մերօրյա իրականության ծիրից, ինչպես նաև առաջարկված մեթոդական ցուցումներն առավել ընդգծում են հետազոտության արդիականությունը, խնդիրներն ու նպատակը:

Երկրորդ գլխում՝ **«Հին Կտակարանի Մարգարէութիւնները Նոր Կտակարանի մէջ»,** ատենախոսության հեղինակը ներկայացնում է իր տեսակետի հիմնավորումները՝ համապատասխան վկայություններով ու քննադատական վերլուծություններով. առանձնակի ընդգծվում է Նոր Կտակարանում մարգարեությունների բնույթը և երկակի կատարումը:

Երկու ենթագլխից բաղկացած և տրամաբանական հաջորդականությամբ ազուցված երրորդ գլուխը՝ **«Մատթէոսի Աւետարանի մէջ մարգարէութիւններէ մէջբերուած որոշ հատուածներու քննարկում»** խորագրով, ամփոփ եղանակով տալիս է առանցքային նշանակություն ունեցող համարների վերլուծությունը, մեթոդական ցուցումներն ու մեկնողական եղանակները: Հեղինակը շեշտադրել է Մատթեոսի Ավետարանի վկայությունները, այն տեղիները, որոնք մարգարեությունների կատարումն են ցույց տալիս՝ ընդգծելով բնագրային տարբերություններն ու վիճելի կետերը: Այսու՝ սույն գլխով հեղինակը համապարփակ ներկայացնում է բնագրային փոփոխությունները, բանալի համարների մեկնաբանական եղանակներն ու վերլուծությունները պատմական համատեքստում և արդի ժամանակներին համահունչ, մարգարեությունների կատարման գրեթե ամբողջական բնութագիրը: Քննարկվող գլխում քննական վերլուծությամբ ներկայացված հիմնախնդիրներն ու առանցքային բովանդակային խնդիրներն արժեքավոր են գիտական հետազոտության տեսակետից և ունեն գիտագործնական նշանակություն:

«Հավելված» բաժինը ներկայացնում է Սուրբ Գրքի բնագրագիտական քննությունը, որն արժեքավոր տվյալներ է ներկայացնում Սուրբ Գրքի բնագրագիտական ուսումնասիրման ծիրից:

Աշխատանքում ներկայացված եզրակացություններն արտացոլում են հեղինակի

առջև դրված խնդիրները, սեղմագիրն ամբողջությամբ արտահայտում է ատենախոսության հիմնական բովանդակությունը, իսկ տեղ գտած գլխավոր թեզերն ու դրույթներն ամփոփված են ատենախոսի հեղինակած գիտական վեց աշխատություններում:

3. Հետազոտության իրականացումը և արդյունքները

Ուսումնասիրությունը կատարվել է առաջադրված խնդիրների՝ փաստական հենքի վրա իրականացված քննությամբ: Առանցքային նշանակություն ունեցող հիմնախնդիրները քննարկվել և վերլուծվել են գիտական համապատասխան ձևակերպումներով և պատշաճությամբ: Ըստ այդմ՝ ատենախոսության հեղինակը հմտորեն կատարել է իր առջև դրված խնդիրներն ու համապատասխան քննարկումներ ծավալել: «Եզրակացություններ» բաժնում հեղինակն ընդարձակորեն ներկայացրել է իր կատարած հետազոտության արդյունքները:

4. Աշխատանքի շարադրումը և ձևավորումը

Աշխատանքի շարադրումը և ձևավորումն իրականացվել է առաջադրված պահանջներին համապատասխան և ներկայացվող չափորոշիչների պահպանմամբ:

5. Դիտողություններ և առաջարկություններ: Առանձնակի կարևորություն տալով և գնահատելով ատենախոսության հեղինակի ուսումնասիրությունը՝ ցանկանում ենք նշել, որ այն զերծ չէ բովանդակային և տեխնիկական բնույթի թերացումներից, որոնք իհարկե չեն ստվերում հեղինակի կատարած լայնածավալ հետազոտական աշխատանքը և միտում ունեն միմիայն առաջարկություններ անելու ու բարելավելու հետազոտությունը՝ հատկապես հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ ատենախոսությունն ունի գիտագործնական, տեսական և ճանաչողական նշանակություն, ուստի հետագայում այն ներկայացվելու է գիտական հանրությանը որպես առանձին ուսումնասիրություն:

ա. Կարծում ենք՝ շահեկան կլիներ, եթե ատենախոսության հեղինակը Սուրբ Գրքի բնագրագիտական հարցերի քննարկման շրջանակներում համառոտակի անդրադարձ կատարեր նաև ասորերեն բնագրի առանձնահատկություններին, որպեսզի բնագրային համեմատական աշխատանքների և հայերեն բնագրի զուգահեռների համատեքստում ամբողջանար բնագրերի ներկայացման ու առանձնահատկությունների համապատկերը: Վստահ ենք, որ ատենախոսության հեղինակը կարող է ներառել սույն առաջարկությունն իր հետազոտական աշխատանքի հետագա ընդլայնման և բարելավման ընթացակարգերում:

բ. Որոշ դեպքերում ատենախոսության տողատակային հղումները կարիք ունեն միօրինականացման:

գ. Կարծում ենք՝ մեկնողական և մեթոդաբանական եղանակների ինքնուրույն վերլուծական աշխատանքներին զուգահեռ՝ կարելի էր ամբողջացնել Աստվածաշնչի քննարկվող գրքերի հայերեն մեկնությունները՝ առավել խորքային հետազոտությամբ, ինչպես նաև ներառելով անտիպ աշխատությունները:

դ. Ատենախոսությունը գրված է գրագետ հայերենով, թեև որոշ դեպքերում տեղ են գտել անհարթ նախադասություններ և սպրդումներ:

6. Եզրակացություն (աշխատանքը բավարարում է/չի բավարարում ատենախոսության ներկայացվող պահանջները, հեղինակն արժանի է/արժանի չէ տվյալ մասնագիտությամբ աստիճանի շնորհմանը)

Այսպես՝ հրապարակային պաշտպանության ներկայացված սույն ատենախոսությունը միանգամայն համապատասխանում է ատենախոսության ներկայացվող պահանջներին, ներկայացվող նկատառումները առաջարկումների և խորհրդատվական բնույթ են կրում, և լիահույս ենք, որ հետագայում իրենց նպաստը կբերեն սույն գիտական ուսումնասիրության բարելավման գործընթացներում: Այդու՝ հեղինակը՝ Քիրքոր Հարության Վահեի Ուզունյանը, լիովին արժանի է գիտական աստիճանաշնորհման անվանացանկի Թ.00.05 -Կրոնի տեսություն և պատմություն (պատմական գիտություններ) մասնագիտությամբ պատմական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման որակավորման աստիճանի շնորհմանը:

Պաշտոնական ընդդիմախոս՝

ԵՊՀ Աստվածաբանության ֆակուլտետ, Աստվածաբանության և Հայ Եկեղեցու պատմության ամբիոնի վարիչ պ.գ.թ., դոցենտ Ն. Զ. Միրզոյան

Ստորագրություն_____

Պ.գ.թ., դոցենտ Ն. Միրզոյանի ստորագրությունը հաստատում եմ

ԵՊՀ գիտքարտուղար՝ բ.գ.թ., դոցենտ Մ.Վ. Հովհաննիսյան

«03» նոյեմբերի 2025 թ.